ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

НІКІШЕВ Олексій Валерійович - аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ

УДК 343.98
DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.53

У статті комплексно досліджено особливості організації та проведення огляду місця події (ОМП) в умовах надзвичайних правових режимів (НПР), зокрема під час воєнного стану, техногенних катастроф, масових безпорядків та збройних конфліктів. Актуальність тематики зумовлена масштабністю збройної агресії проти України, різким зростанням кількості тяжких злочинів, зокрема воєнних, а також необхідністю нормативного осмислення та вдосконалення методики фіксації доказів у небезпечних умовах.

У роботі визначено ОМП як одну з ключових слідчих (розшукових) дій, результати якої мають вирішальне значення для побудови доказової бази у кримінальному провадженні.

У роботі розкривається специфіка ОМП у зонах активних бойових дій, на деокупованих територіях, при фіксації наслідків обстрілів, атак FPV-дронів, вторинних ракетних ударів. Обґрунтовано доцільність спрощеного порядку проведення ОМП (без понятих, із затримкою оформлення протоколу), закріпленого в ст. 615 КПК України, а також проблеми фіксації результатів в умовах реальної загрози життю членів слідчо-оперативної групи.

Обґрунтовано необхідність нормативного закріплення застосування 3D-сканування під час ОМП, запропоновано редакцію змін до ч. 7 ст. 237 КПК України. Визначено технічні та процесуальні вимоги до створення, збереження, передачі та використання 3D-моделей як додатків до протоколу огляду. Наголошено на потребі в сертифікації обладнання, фіксації параметрів пристрою, формуванні хеш-коду та архівного пакету моделі для надання стороні захисту згідно зі ст. 290 КПК України.

Автор пропонує створення міжвідомчої інструкції щодо застосування 3D-сканерів, розробку національного технічного стандарту (ДСТУ), який би регламентував криміналістичні, технічні та процедурні вимоги до таких моделей. Визначено два можливі підходи до впровадження – через прямі зміни до КПК або шляхом розширеного процесуального тлумачення терміна «технічна фіксація».

Показано значущість точного фіксування координат місця події, візуального картографування, використання супутникових знімків для відтворення стану об'єктів до та після ураження, що є особливо актуальним у справах про воєнні злочини.

У межах статті проаналізовано сучасні підходи до автоматизації ОМП, зокрема робототехнічні системи з дистанційним керуванням для зйомки небезпечних об'єктів.

У висновках обґрунтовано, що ОМП в умовах НПР має бути адаптованим до обстановки, але процесуально захищеним. Впровадження технологій повинно бути не лише фактичним, але й процесуально унормованим. Запропоновані автором зміни до законодавства сприятимуть підвищенню ефективності та допустимості доказів, зібраних у складних умовах, та забезпечать дотримання принципів верховенства права навіть у воєнний час.

Ключові слова: огляд місця події, надзвичайний правовий режим, воєнний стан, кримінальний процес, 3D-сканування, БПЛА, доказ, координати, супутниковий моніторинг, напрямок обстрілу, криміналістика, доказування, кримінальне провадження, докази, доказування, фіксування.

Постановка проблеми

Огляд місця події (далі – ОМП) є напевно найбільш розповсюдженою слідчою (розшуковою) дією (далі – СРД), яка проводиться у більшості кримінальних проваджень з огляду на низку факторів, що стосуються його юридичної природи, доказового значення, а також значення його результатів в побудові подальшої слідчої стратегії.

Огляд місця події – це СРД, яка проводиться з метою безпосереднього виявлення, фіксації та вилучення слідів злочину, предметів, документів та іншої інформації, що має значення для кримінального провадження (ст. 237 КПК України). Він є основною формою отримання первинної доказової інформації та від часу його проведення після вчинення кримінального правопорушення багато у чому залежить збереження слідової інформації, речових доказів, які відіграють у подальшому ключове значення при розслідуванні.

Огляд місця події є основним джерелом фізичних, речових, електронних доказів: сліди крові, ДНК, біологічні зразки; знаряддя злочину, залишені предмети; цифрові носії інформації; сліди взуття, транспорту, рук, нігтів тощо; пошкодження на об'єктах тощо.

Фактологічна база, сформована внаслідок огляду, дає змогу відтворити хронологію подій та встановити істотні обставини в рамках ст. 91 КПК України. При цьому слід враховувати, що «Місце події, як об'єкт огляду, завжди являє собою складну та неповторну систему різноманітних за своїми якостями та характеристиками предметів та інших матеріальних утворень (територія підприємства, житлове помешкання, магазин, автомобільна магістраль, пасажирський вагон, лісовий масив тощо)» [1, с. 15].

У контексті воєнного стану огляд місця події набуває ще більшого значення: використовується для документування наслідків бойових дій, ракетних ударів, бомбардувань; є критичним для розслідування воєнних злочинів, злочинів проти людяності; забезпечує фіксацію фактів для майбутніх міжнародних проваджень, у тому числі в МКС.

Наприклад, саме за результатами оглядів місць ударів по цивільним об'єктам у Бучі, Ізюмі, Маріуполі були зібрані ключові докази, які стали предметом розслідувань Офісу генерального прокурора, МКС, UNITAD, Bellingcat.

Аналіз останніх публікацій

Питанням огляду місця події в умовах надзвичайних правових режимів присвячені дослідження О. М. Дуфенюк, О. С. Клименка, А. В. Коваленка, О. В. Лазукової, Т. О. Лоскутова, І. В. Савельєвої, Г. К. Тетерятник, Т. Г. Фоміної, М. С. Цуцкірідзе та інших.

Метою статті є досягнення наукового результату у вигляді теоретико обґрунтованих положень щодо окремих питань проведення огляду місця події в умовах надзвичайних правових режимів та напрацювання на їх підставі пропозицій до вдосконалення чинного законодавства і практики його реалізації.

Г. К. Тетерятник справедливо зазначає: «На ситуації СРД, їх організацію та проведення можуть впливати фактори, які залежать від: 1) виду надзвичайної ситуації: ситуації техногенного характеру; ситуації природного характеру; надзвичайної ситуації воєнного характеру; надзвичайної ситуації соціально-політичного характеру; надзвичайної ситуації гібридного характеру; 2) створюваних загроз для життя та здоров'я людей: в обстановці, що створює небезпеку для учасників СРД (у зоні збройного конфлікту, під час обстрілів, у «сірій» зоні, у зоні триваючого стихійного лиха); в обстановці, що не становить небезпеку для учасників СРД; 3) впливу надзвичайної ситуації на масове травмування та загибель людей: існування надзвичайної ситуації, яка призвела до масового травмування та загибелі людей; відсутність надзвичайної ситуації, яка призвела до масового травмування та загибелі людей; 4) характеру та особливостей вчинених кримінальних правопорушень: пов'язані із терористичною діяльністю; пов'язані зі збройним конфліктом (внутрішнім, зовнішнім, гібридним); пов'язані із викорис-

танням спеціальних засобів для вчинення кримінальних правопорушень (зброї, вибухових пристроїв, засобів хімічного, радіологічного ураження тощо); пов'язані із масовими безпорядками; пов'язані із вчиненням воєнних та військових злочинів тощо» [2, с. 278].

З початком широкомасштабного вторгнення, масовості обстрілів, значної кількості вчинення воєнних злочинів, значна увага практиків та науковою спільноти прикута саме до організації ОМП.

У ст. 237 КПК України встановлюються загальні процесуальні вимоги до проведення ОМП, у ст. 615 КПК України визначені специфічні норми, з урахуванням вимог воєнного часу. Зокрема, до них належать наступні:

- можливість проведення огляду без понятих (п. 1 ч. 2 ст. 615 КПК України), у випадках, коли залучення понятих є об'єктивно неможливим (наприклад, унаслідок бойових дій, евакуації цивільного населення, обмеженого доступу до території), або створюється реальна загроза життю чи здоров'ю понятих унаслідок обстрілів, замінування або повторних ударів тощо, СРД може проводитися без понятих. У тому числі, це стосується проведення ОМП в житлі чи іншому володінні особи, у такому разі передбачено обов'язкову технічну фіксацію ходу та результатів огляду, зокрема – безперервний відеозапис, якщо його застосування є можливим з міркувань безпеки;

- можливість фіксування ОМП доступними технічними засобами з подальшим складанням протоколу протягом 72 годин [3].

Організація проведення ОМП в умовах надзвичайних правових режимів залежатиме, у першу чергу, від безпекової ситуації на території, на якій планується проведення цієї СРД, що визначатиметься з урахуванням наближеності очагів надзвичайної ситуації, стихійного лиха, зони ведення активних бойових дій, оперативної обстановки на конкретний момент проведення СРД.

Вчені справедливо зазначають про те, що результативність ОМП залежатиме від «своєчасності, повноти й об'єктивності, забезпеченні єдиного керівництва, чіткої організації й планомірності проведення, цілеспрямованості, ефективного використання науково-технічних засобів виявлення, фіксації, вилучення слідів та інших об'єктів, використання можливостей оперативно-розшукових підрозділів, взаємодії з іншими правоохоронними, державними органами та їх окремими службами [4, с. 146].

Підготовка до огляду в зоні бойових дій або ураженої інфраструктури потребує координації з ДСНС, ЗСУ, військовими адміністраціями та іншими органами місцевої влади. Нерідко виникає необхідність евакуації тіл, розчищення завалів. ОМП не може відбуватися без узгодження з органами безпеки, інженерною розвідкою тощо. Склад та кількість осіб, які залучаються до проведення ОМП буде залежати від особливостей обстановки, наслідків, необхідності рятування людей, майна тощо. Ми не будемо детально зупинятися на питаннях складу таких груп, способах роботи на місцях подій, адже для цього створюється відповідний штаб, який у кожній конкретній ситуації визначає сили, засоби та тактику проведення ОМП та пов'язаних із цим робіт евакуаційного, рятувального та ін. спрямування. Спробуємо розглянути найбільш спільні, на нашу думку, аспекти проведення цієї СРД в умовах НПР.

На щойно деокупованих територіях, а також у зонах активних бойових дій, головним є питання безпеки учасників ОМП. Часто огляд проводиться у присутності військових, саперів, з відповідними засобами особистої безпеки тощо. До принципів здійснення ОМП з метою забезпечення максимального отримання доказової бази слід віднести оптимальну взаємодію між слідчими групами, військовими, органами місцевої влади, іншими суб'єктами, які прибувають на місця подій з моменту деокупації з метою мінімізації «засмічення» місць події, оптимального виявлення і правильного процесуального оформлення, вилучення доказів, особливо на місцях дислокації ворожих сил, незаконних орга-

нів влади, їх штабів, створених місць несвободи, катівень тощо.

Науковці, розглядаючи особливості проведення ОМП на деокупованих територіях, більшість з яких знаходяться у безпосередній близькості від зони акти бойових дій, вказують на ризики обстрілу артилерійською зброєю (в залежності від наближеності ворога), атак FPV-дронів (які також дуже активно застосовуються на сьогоднішній день силами ворога), повторних ракетних обстрілів [5, с. 132].

Слід зауважити, що на сьогоднішній день дослідники доводять, що рф подвійні удари використовуються саме як тактика військової агресії, спрямована на спричинення більшої кількості жертв ракетними ударами, зокрема, серед служб, які прибувають на місця первинних обстрілів для ліквідації та фіксування їх наслідків (ДСНС, поліція, швидка допомога тощо). Так, у дослідженні Truth Hounds «Каскад жорстокості: Аналіз тактики російських подвійних ударів в Україні» верифіковано 36 випадків подвійних ударів, завданих рф з початку повномасштабного вторгнення в Україну в лютому 2022 року до 31 серпня 2024 року за такою методологією: 1) точне визначення місць обох ударів; 2) інтервал не менше п'яти хвилин між первинним і вторинним ударами по одній і тій самій території, а також прибуття й розгортання служб швидкого реагування. Аналітиками доводиться, що такі дії ворога полягають у тому, що перший удар може бути спрямований на цивільний об'єкт або на військову ціль, а другий, що йде слідом за першим через декілька хвилин чи годин, націлений на рятувальників, медиків та інших осіб, які надають допомогу постраждалим після першого удару, ці атаки викликають паніку і посилюють страждання серед цивільного населення та призводять до зростання кількості жертв [6, с. 7, 108].

Не менш складним є питання проведення ОМП на об'єктах, які потребують огляду одразу після деокупації. Більшість із них ворогом також оснащуються вибуховими пристроями, мінуються, причому такі мінування мають складні схеми, що обумовлює довго тривалість робіт вибухотехніків з ліквідації, знешкодження таких пристроїв. При роботі з трупами, які знаходяться на деокупованих територіях також залучаються вибухотехніки, адже підлість ворога сягає того, що трупи також оснащуються вибуховими пристроями.

У наукових рекомендаціях констатується, що для забезпечення безпеки СОГ та запобігання можливим остаточним руйнуванням приміщень і споруд, пошкодженим унаслідок вибуху, під час огляду цих приміщень необхідно надавати перевагу використанню дистанційних засобів фото-, відеозйомки, особливо всередині масивних об'єктів [7].

Таким чином, планування і організація, підготовчий етап ОМП в умовах НПР потребують стратегічної оцінки обстановки на місці кримінального правопорушення, визначення ризиків для СОГ та інших учасників СРД, комплексного підбору сил, засобів, потрібного часу для її проведення. Хоча пріоритетним залишається забезпечення безпеки членів СОГ та інших учасників СРД в умовах НПР, збирання та належне фіксування доказів з дотриманням визначеної КПК України процедури є також важливим для забезпечення перспектив притягнення до відповідальності винуватих осіб.

Вчені також зазначають про необхідність розробок з використання роботизованих систем, які здатні забезпечити автоматизоване фіксування обстановки на місці події, здійснити збирання необхідних речових доказів, в умовах, що є потенційно небезпечними для життя та здоров'я учасників СРД [5, с. 302]. Однак використання таких технічних розробок повинно бути забезпечене і на нормативному рівні. На сьогоднішній день КПК України не передбачає порядку використання таких засобів саме для збирання доказів. Натомість широке використання сучасних криміналістичних розробок в частині криміналістичної техніки, які уже сьогодні використовуються під час ОМП свідчить про перспективність цього напрямку у збиранні доказів на місцях подій в умовах НПР.

Зокрема, останні 5 – 7 років вітчизняними вченими та практиками звер-

тається увага на застосування методу 3D-сканування, яка представляє собою фіксацію криміналістично значущої інформації у формі виготовлення 3D моделі з повним, детальним і об'єктивним відображенням слідової картини й обстановки злочину та забезпечення вирішення інших завдань [8]. У ході використання такого способу створюється наочний образ (зображення) відсканованого об'єкта, воно є об'ємним та передає всі основні розмірно-просторові ознаки оригінального об'єкта, що наближує його з об'ємними матеріальними копіями, які створюються в результаті застосування предметної форми фіксації [9, с. 204 – 205].

Важливими є й перспективи запровадження подібних технологій у діяльність вітчизняних органів досудового розслідування, особливо при збиранні і фіксації доказів в умовах НПР.

Хоча на теперішній час 3D-сканування уже використовується для розслідування злочинів в умовах воєнного стану, особливо тих, які пов'язані із обстрілами об'єктів цивільної та критичної інфраструктури, масовою загибеллю людей тощо, втім необхідним, на нашу думку, є визначення вимог до її застосування у кримінальному процесуальному законодавстві.

Зокрема. О.М. Дуфенюк та О. І. Марко пропонували доповнити ч. 7 ст. 237 КПК України, прямо зазначивши можливості використання 3D-сканування при здійсненні огляду, використання 3D-моделі як додатка до протоколу огляду [8, с. 315].

Ми бачимо два можливих підходи у врегулюванні процедури використання 3D-сканерів для збирання та фіксації доказів (особливо актуальних в умовах НПР): перший – шляхом оформлення у протоколі СРД використання їх технічних засобів, другий – шляхом внесення відповідних змін до чинного законодавства.

Вважаємо за доцільне висловити свою думку щодо цих підходів. Хоча ч. 7 ст. 237 КПК України передбачає можливість технічної фіксації під час огляду місця події, у ній згадується 3D-сканування окремо, а отже, залишається питання про належність і допустимість даних, отриманих за допомогою цієї технології як доказів. Це створює у перспективі можливості для оскарження допустимості доказів Зокрема стороною захисту, може ставитися під сумнів правомірність застосування 3D-сканування, через відсутність його прямого визначення у КПК Україні, не менш складним є питання сертифікації обладнання та відсутності процесуального алгоритму. Відсутність єдиних стандартів фіксації, зберігання та презентації результатів 3D-сканерів може спричинити втрату достовірності або автентичності таких моделей, або спотворення під час їх відтворення у суді. Практика МКС та судів країн ЄС також підтверджує, що використання новітніх технологій потребує чіткої правової регламентації задля забезпечення прозорості доказового процесу та дотримання права на справедливий суд.

На нашу думку, все-таки доцільним є доповнення ч. 7 ст. 237 КПК України та виклад її у такій редакції:

«Під час проведення огляду місця події допускається застосування засобів тривимірного сканування (3D-сканування) із створенням відповідних електронних моделей, які можуть бути додані до протоколу як додаток. Про застосування таких засобів обов'язково зазначається у протоколі із зазначенням моделі пристрою, програмного забезпечення та ідентифікатора збереженого об'єкта».

Необхідним є також встановлення процесуального алгоритму, який доцільно передбачити на рівні спільного міжвідомчого нормативного акту у вигляді інструкції про порядок застосування 3D-сканерів, яка серед іншого має містити вимоги обов'язок попередження всіх учасників процесуальної дії про застосування 3D-сканування; вимоги до внесення інформації до протоколу: модель, серійний номер, софт, автор; формати передачі та зберігання моделей (наприклад, архівування з хеш-кодом).

Доцільним вбачається і внесення змін до ст. 290 КПК України щодо відкриття матеріалів стороні захисту: передбачити, що електронні 3D-моделі є частиною матеріалів досудового розслідування, підлягають наданню стороні за-

хисту у форматі, що дозволяє повноцінний перегляд та перевірку.

Потрібним є також розроблення технічного стандарту або ДСТУ, на зразок: «Технології кримінального провадження. Вимоги до 3D-фіксації місця події. Технічні та процедурні положення».

Таким чином, регламентоване впровадження 3D-сканування у кримінальний процес підвищить якість, достовірність, об'єктивність розслідування, зменшить навантаження при проведенні ОМП та інших СРД та підвищить допустимість використання таких даних як доказів у кримінальному провадженні.

Одним із ключових елементів проведення ОМП, особливо в умовах НПР, є точне визначення географічних координат локації СРД. Це має критичне значення як для забезпечення належної фіксації об'єкта огляду, так і для створення умов належного доказування обставин кримінального правопорушення в подальшому судовому розгляді.

Насамперед, встановлення і точна фіксація за допомогою технічних засобів і програм координат місця події дозволяє забезпечити точне просторове картографування територій, які стали об'єктами вчинення злочину чи об'єктами впливу надзвичайної події. Це, у свою чергу, створює можливість просторової реконструкції подій, дозволяє проводити ретроспективний аналіз стану місцевості до, під час та після події. В умовах бойових дій або техногенних катастроф така можливість набуває особливої значущості, оскільки саме порівняння стану території до та після події дозволяє отримати об'єктивну інформацію про спричинені наслідки.

Важливим інструментом у цьому контексті є можливість використання супутникових знімків та даних дистанційного зондування Землі, зокрема тих, які надаються Державним космічним агентством України, іншими національними або міжнародними структурами. Ці зображення дозволяють не лише візуалізувати місце події, але й зафіксувати його просторовий і технічний стан на певну дату, що забезпечує достовірність та об'єктивність доказування.

На практиці така інформація може використовуватись і використовується для: встановлення первинного стану об'єктів (будівель, споруд, інфраструктурних вузлів) до моменту їх зруйнування внаслідок надзвичайних ситуацій, аварій, ворожого обстрілу або іншої надзвичайної події; доведення обставин розташування об'єктів, які відповідно до міжнародного гуманітарного права не можуть бути законною ціллю для військового нападу, що є актуальним у процесі розслідування воєнних злочинів (наприклад, у справах, пов'язаних із обстрілами шкіл, лікарень, об'єктів критичної інфраструктури); підтвердження або спростування тверджень сторін провадження про характер пошкоджень, їх обсяг, причини та умови виникнення; встановлення хронології подій, що має значення при відтворенні обставин вчинення злочину або кваліфікації дій.

У розслідуванні воєнних злочинів, зокрема обстрілів цивільних об'єктів, встановлення напрямку обстрілу має ключове значення для ідентифікації джерела вогню, визначення сторони конфлікту, що здійснила атаку, а також для встановлення пропорційності, вибірковості та наявності військової необхідності, як критеріїв, що є визначальними у правовій кваліфікації дій як воєнного злочину згідно зі ст. 8 Римського Статуту.

З технічної точки зору, встановлення і доказування напрямку обстрілу може ґрунтуватися на: фіксації слідів влучання (воронки, сліди ударної хвилі на поверхнях, залишки боєприпасів); картографуванні координат усіх точок ураження з подальшою векторною реконструкцією; використанні 3D-сканування або БПЛА для збору точних візуальних даних щодо пошкоджень і географії ураження; використанні результатів балістичних експертиз та моделювання траєкторії снаряда; супутниковому моніторингу, який дозволяє підтвердити або спростувати факт переміщення озброєння, артилерії чи РСЗВ; напрямки, територію та рух ворожих військ, їх дислокацію тощо.

Крім того, зафіксовані координати місця події дозволяють: уникати плутанини щодо розташування об'єкта дослідження (особливо на відкритій місцевості або в умовах зруйнованої інфраструктури); узгоджувати дії між суб'єктами розслідування, зокрема між органами досудового розслідування, експертами, рятувальниками, фахівцями вибухотехнічних служб; передавати дані в автоматизовані системи обліку доказів та картографічного забезпечення, в тому числі міжнародним слідчим органам або моніторинговим місіям.

Висновки. ОМП в умовах НПР виступає одним із основних способів отримання доказів. Успішність проведення ОМП залежить від безпекової обстановки, рівня координації між суб'єктами, задіяними у його проведенні, наявності інженерної розвідки, взаємодії з військовими, рятувальниками, вибухотехніками, а також від технічного забезпечення слідчих груп.

Надзвичайно важливим є нормативне унормування застосування новітніх технічних засобів: 3D-сканування, БПЛА, географічної фіксації координат, які вже широко застосовуються на практиці, однак мають обмежену процесуальну визначеність, що потенційно створює ризики оскарження з боку сторони захисту.

Доцільним є доповнення ч. 7 ст. 237 КПК України положенням про можливість використання 3D-сканування, із зазначенням моделі обладнання, програмного забезпечення, умов фіксації та форм збереження моделей (наприклад, хеш-код, сертифікація тощо).

Огляд місця події в умовах НПР має бути максимально стандартизованим, але адаптивним, включати алгоритми дій у різних умовах (деокуповані території, бойові зони, техногенні катастрофи), що забезпечить одночасно і оперативність, і юридичну обґрунтованість результатів.

Література

1. Огляд місця події за фактами повідомлень про виявлення місць стихійних поховань (за матеріалами роботи на деокупованих територіях) : порадник для практичних працівників органів досудового розслідування / Цуцкіридзе М.С., Кримчук С.Г., Вітвіцький С.С. та ін. Кропивницький: Дон. держ. уніт. внутр. справ; Київ: Гол. слідч. упр. Нац. поліц. України, 2023. 125 с.

2. Тетерятник Г.К. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 500 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.

4. Савчук М. Тактика проведення огляду місця вчинення терористичних актів із використанням вибухових пристроїв. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2017. № 6. Т. 2. С. 145–148.

5. Савельєва І.В., Тетерятник Г.К., Клименко О.С. Організаційно-правові питання проведення огляду місця події на деокупованих територіях. Право та державне управління. 2024. №3. С. 301 – 306. С. 302.

6. Каскад жорстокості: Аналіз тактики російських подвійних ударів в Україні. Дослідження Truth Hounds. 2024. 111 с.

7. Пам'ятка щодо проведення огляду місця події після застосування окремих видів озброєння. Пам'ятка щодо особливостей організації і проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури. Київ : Офіс Ген. прокурора України ; Тренінговий центр прокурорів України, 2022. URL:https://docs.google.com/document/d/1BlIlyJn2ulttAfmsi6xhaFCaohGl7GhL/edit.

8. Дуфенюк О.М., Марко О.І. Інноваційні технології 3D-сканування в криміналістичній діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 313–315.

9. Коваленко А. В. Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні: монографія. Київ: Алерта, 2024. 558 с.

SUMMARY

The article provides a comprehensive legal analysis of the procedural and organizational aspects of conducting crime scene examination (CSI) under extraordinary legal regimes (ELRs), particularly during martial law, technogenic disasters, mass civil unrest, and armed conflicts. The relevance of this research stems from the large-scale armed aggression against Ukraine, the sharp increase in the number of serious and especially grave crimes, including war crimes, and the pressing need for regulatory reflection and improvement of evidentiary documentation methodologies under hazardous conditions.

The study identifies CSI as one of the fundamental investigative (detective) actions, the outcomes of which are crucial for constructing the evidentiary foundation in criminal proceedings.

The paper outlines the specific features of CSI conducted in active combat zones, recently de-occupied territories, and in the aftermath of shelling, FPV-drone strikes, and secondary missile attacks. It substantiates the procedural feasibility of a simplified procedure for CSI – without witnesses (attesting persons) and with a deferred drafting of the examination protocol – as provided under Article 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (CPC), and addresses the challenges of evidence recording under conditions posing real threats to the lives of investigative-operational group members.

The article argues for the statutory regulation of the use of 3D scanning technologies during CSI, proposing an amendment to Part 7 of Article 237 CPC of Ukraine. It defines technical and procedural requirements for the generation, preservation, transmission, and procedural application of 3D models as annexes to the crime scene protocol. Emphasis is placed on the need for equipment certification, recording of device parameters, generation of hash codes, and the creation of an archival data package for disclosure to the defence in accordance with Article 290 CPC of Ukraine.

The author advocates for the development of an interdepartmental instruction on the use of 3D scanners and the drafting of a national technical standard (DSTU) that would codify the forensic, technical, and procedural requirements for such models. Two possible implementation pathways are proposed: by direct legislative amendments or through an extended procedural interpretation of the term "technical recording."

The importance of precise geolocation of the crime scene, visual cartographic documentation, and the use of satellite imagery to reconstruct the condition of objects before and after destruction is demonstrated, especially in the context of war crimes investigations.

Furthermore, the article explores contemporary approaches to the automation of CSI, including the use of remotely controlled robotic systems for capturing images of dangerous objects.

In conclusion, the author asserts that CSI under ELRs must be adapted to the prevailing conditions while ensuring procedural safeguards. The implementation of technological tools must be not only de facto but also de jure regulated. The legislative amendments proposed by the author are expected to enhance the efficiency and admissibility of evidence collected in complex environments and ensure adherence to the principles of the rule of law even during wartime.

Keywords: crime scene examination, extraordinary legal regime, martial law, criminal procedure, 3D scanning, UAV, evidence, coordinates, satellite monitoring, shelling trajectory, forensic science, evidentiary process, criminal proceedings, admissibility, documentation.